

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM
KÁROLI GÁSPÁR UNIVERSITY OF THE REFORMED
CHURCH IN HUNGARY

**Hittudományi Kar, Doktori Iskola /Faculty of Theology, Doctoral
School**

BUDAPEST

Balikó, Zoltán

**A munka 21. század eleji református teológiai reflexiója/ The
Reflection of Work of the Reformed Theology in the Beginning of
the 21st Century**

Tézisfüzet/ Thesis Booklet

PhD Disszertáció/Dissertation

Doktori Iskola vezetője/The Leader of the Doctoral School:
Prof. Dr. Zsengellér, József

Témavezető professzor/ Supervisor:
Prof. Dr. Szűcs, Ferenc

Budapest
2013/11/24

A DOKTORI DOLGOZAT TÉMÁJÁNAK INDOKLÁSA

Napjaink változásainak egyik kiemelt témája a munka világa és annak átalakulása. A 2008-ban elindult világválság ismét ráirányította a figyelmet arra, hogy a gazdasági folyamatok sokkal fontosabbak, mint az a globális pénzügyi rendszer, aminek derivátumai sok esetben szinte teljesen elszakadtak a reálgazdaságtól, és váltak a krízis elindítóivá.

A munka világa ellentmondásokkal terhelt. Elegendő arra gondolnunk, hogy például hazánkban milyen módon nő a fokozottabb termelékenység iránti elvárás azok esetében, akik aktívan dolgoznak, ugyanakkor cselekvőképes emberek tömegei szorultak ki az elmúlt évtizedekben a tartósan munkát vállalók közül. Ezek a jelenségek szükségessé teszik a teológiai reflexiót. Éppen ezért ez a dolgozat a munka aktuális kérdései közül választ ki olyanokat (a munka fogalma, munkanélküliség, oktatás, globalizáció, a munkával való elégedettség, munkamánia, munkahelyi szerepek, a nők és gyerekek a munka világában, Nemzetközi Munkaügyi Szervezet), amik a közérdeklődés homlokterében állnak, és igyekszik megfelelő református válaszokat adni.

MÓDSZERTANI FELÉPÍTÉS

Az értekezés a bibliai teológia segítségével alapozza meg a reflexió eszmetörténeti előkészítését. Ismerteti az egyháztörténet egyes korszakainak munkával kapcsolatos tanításait. A 20-21. századi

protestáns teológusok esetében ezt két fókuszú szemlélettel teszi. Az egyik az, hogyan jelenik meg a téma az egyes szerzők munkáiban. A másik fókusz a munka teológiáját szisztematikusan felépítő értekezések adják. Emellett összegzi még a római katolikus társadalmi tanítás munkára vonatkozó részeit, hogy kontextusba helyezze a protestáns eszmetörténeti kifejtést.

Nem lehet a teológia reflexió adekvát, ha nem képes a kor tudományos nyelvezetének azon a rétegén megszólalni, ami a társadalom számára leírja a vizsgált jelenségeket. Éppen ezért a szociológia és a munkapszichológia fogalomkészletével ismerteti a munka világának kiválasztott toposzait.

EREDMÉNYEK

1. A módszertani felépítés hármas célt elégít ki:
 - a. A munka teológiai eszmetörténeti ismertetése összegzi, és elérhetővé teszi fontos forrásokat.
 - b. A jelenségek szociológiai és munkapszichológiai alapú leírása megnyitja a református teológiai reflexió számára a párbeszédet szélesebb társadalmi rétegek irányában.
 - c. A reflexió ezzel a megközelítéssel eredményesen elvégezhető, és megőrzi református jellegét.
2. A munka fogalmának teológiai értelmezése jól összeköthető a szociológiai jellegű meghatározásokkal, és értékalapú szemlélete a fogalommeghatározást etikai cselekvésre ösztönzően motiválja.

„A szociológiai megközelítés elsődlegesen a jelenség leírására koncentrálna, a református pedig egyértelművé teszi, hogy a munka az a feladat, amit az ember a teremtés során kapott, hogy gondviselője és megőrzője legyen a világnak, ember mivolta mindezt megelőzi a teremtéstörténet alapján.” (pp. 149)

3. A reflexió a munka és társadalom, munka és ember, munka és átok, munka és áldás kapcsolatokban vizsgálja a jelenségeket annak megfelelően, hogy hol válnak hangsúlyossá. Ez lehetővé teszi ezen értelmezési gócpontok összetett vizsgálatát.

a. Munka és társadalom: „az állam aktív fellépése a munkanélküliség kezelésében elengedhetetlen. Nem elegendő azt a laissez-faire álláspontot képviselni, hogy a piac majd mindent megold, az a piac, ami a működéséből következőleg elsőrenden az emberi munkát is árunként kezeli. A munka Isten teremtési rendje, és ebből is következően az egyik legalapvetőbb emberi jog. A gazdaság rendszerét az is meghatározza, hogy emberhez méltóan kell benne résztvevünk.” (pp. 156)

b. Munka és ember: „A reális önértékelésnek fontos része a református álláspont alapján, hogy elfogadjuk: Isten a kizárólagos forrása képességeinknek. A munkára való kellő ambíciót pedig az adja, hogy a gondviselésben Isten munkatársai lehetünk.” (pp. 166)

- c. Munka és átok: „Brunner azt jelzi, ha elveszik a munkának Isten teremtési rendjeként megfogalmazott értelme, akkor két irányban is degenerálódik a civilizáció, vagyis megromlik a természethez és az emberi közösséghez való viszonya. A nagy termelőszervezetekben az ember nem tudja megélni munkáját isteni hivatásként.” (pp. 170)
- d. Munka és áldás: „A keresztyének számára az Isten országába való elhívás a munkának új dimenzióit is jelenti a tisztes munka megvalósítása mellett, hiszen Isten gondviselésében az Ő munkatársai lehetnek, és a teremtett világot nemcsak megőrzik (Kálvin), hanem át is alakítják az Ő országának eljövételén munkálkodva (Moltmann).” (pp. 178)

JUSTIFICATION OF THE SUBJECT OF THE DISSERTATION

One of the most important topics of our age is work and the related changes. The world-crisis started in 2008 drew the attention to the fact that the economic developments are much more important than the global monetary system. It is because the financial derivatives of this system in many cases had no real connections to the real economy. This way they could become the reasons of the crisis.

Work is antinomic. There is a good example in Hungary that on one hand to be more productive is a strong expectation to the people in active employment, but on the other hand a large number of people has crowded out of the active employment in the last decades. These phenomena require the theological reflection. To achieve this the dissertation selects of the actual questions of work (the definition of work, unemployment, education, globalization, job satisfaction, workaholism, job roles, women and children in work, International Labour Organisation). These questions are in the focus of the public so the dissertation aims to provide proper answers of the reformed theology.

METHODOLOGY

The dissertation prepares the history of work ideas based on the help of the biblical theology. There is a review to summarize the teachings of the different periods of the church history. This is done in

case of the protestant theologians based on two focal points. The first one is how the subject is handled by various authors. The other one is the themes where the theology of work is based on a systematic approach. There is also a summary of the Roman Catholic social teaching focusing on work as topic. This is to put the history of work ideas related to Protestantism in context.

The theological reflection cannot be adequate if not the appropriate layer of academic language of the given period is used to describe the examined phenomena. This is why the selected topics of work are reviewed by the categories of sociology and occupational psychology.

RESULTS

1. The used methodology fulfills three goals:
 - a. The review of the history of work ideas summarizes important sources and makes them available.
 - b. The description of the phenomena based on sociology and occupational psychology opens the dialogue for the reflection of the reformed theology to wider layers of the society.
 - c. The reflection using this approach is achievable and it can keep the characteristics provided by the reformed theology.
2. The theological interpretation of the definition of work can be well linked to the definitions based on sociology and its value-based

approach can motivate the defining process to ethical behavior. “The sociological approach focuses primarily on the description of the phenomenon. The approach of the reformed theology makes it obvious that work is the duty man got in the creation. So he must become a guardian of the world but based on the creation story his humanness takes priority first.” (pp. 149)

3. The reflection analyses the phenomena in the work and society, work and man, work and curse, work and grace relationships according to their relevance. This enables the complex examination of the focuses of the interpretations.
 - a. Work and society: “the active participation of the state to handle the unemployment is indispensable. It is not enough to take the viewpoint of *lasses-faire*, which says that the market can solve all issues, since the market handles the human work also as a product as a result of its functional setup. The work is God’s divine order and as such one of the most fundamental human right. We must participate in the economy in a way which is worthy of our humanness. This also shapes the characteristics of the economy.” (pp. 159)
 - b. Work and man: “It is an important part of our realistic self-estimation that we accept that God is the only source of our abilities. The necessary ambition for work is that we can be God’s co-workers in the providence.” (pp. 166)

- c. Work and curse: “Brunner indicates that if the meaning of work as God’s divine order is lost then the civilization deteriorates in two dimensions. It means that man’s relationships to the nature and to the human community also corrupt. Man cannot experience his work in the big production organizations as divine order.” (pp. 178)
- d. Work and grace: “The call to God’s kingdom also points to new dimensions of work beside the decent work since the Christians can be God’s co-workers in providence. This way they not only preserve the creation (Calvin), but they also transform it working on God’s kingdom to come (Moltmann).” (pp. 178)